# Motion

# 1978/79:2305

**av Christina Rogestam och Margit Odelsparr**
**med anledning av propositionen 1978/79:153 om förbättrat studiestöd till 18–19-åringar i gymnasial utbildning**

I anledning av en centermotion, 1977/78:1073, uttalade sig riksdagen för att en reformering av studiestödet för 18–19-åringar borde prioriteras framför andra studiesociala frågor. Det är därför tillfredsställande att regeringen nu lagt fram en proposition för att förbättra studiestödet för 18–19-åringarna i gymnasial utbildning. Regeringen har valt att frångå studiestödsutredningens förslag (SOU 1977:31) och lägger fram en helt egen konstruktion av stödet som ej varit föremål för remissbehandling.

Myndighetsåldern är numera 18 år, medan gränsen mellan studiehjälps- och studiemedelssystemen fortfarande går vid 20 år. Detta har medfört att 18–19-åringar – således myndiga elever i gymnasial utbildning – som brutit sig loss från föräldraekonomin saknat möjligheter att själva finansiera sina studier. Denna grupp elever har successivt ökat under senare år.

Från samhällets sida har eftersträvats att ge alla ungdomar ekonomiska möjligheter att genomgå gymnasieutbildning. Ungdomar från hem med svag ekonomi har inom ramen för studiehjälpen kunnat erhålla studiebidrag, inkomst- och behovsprövat tillägg samt ev. inackorderings- eller resebidrag för att ha råd med sina studier. Därigenom har elever i gymnasieutbildning, till skillnad mot de högskolestuderande, kunnat studera utan att vid unga år behöva vidkännas en omfattande skuldsättning med återbetalningspliktiga lån. Denna princip om att så långt som möjligt ge förutsättningar för alla ungdomar att utan omfattande skuldsättning genomgå gymnasieskolan bör vara vägledande för förändringar i det studiesociala systemet. De förändringar som nu är aktuella sker i avvaktan på ett slutgiltigt förslag från studiestödsutredningen.

Regeringens förslag innebär att de berörda ungdomarna ställs inför valet mellan studiehjälps- och studiemedelssystemet. Det kan vara ett svårt val att göra. Regelsystemen är komplicerade, och det torde i många fall, förutom en massiv informationsinsats, krävas personlig rådgivning. Det här är naturligtvis inte bra. Studiestödssystemet bör vara enkelt och lättöverskådligt för den enskilde.

Regeringsförslaget har ytterligare en svaghet. Det kan medföra att studerande för att få ett större disponibelt belopp vill övergå till studiemedelssystemet. Skuldsättningen blir då större än nödvändigt.

Vi har således vissa starka invändningar mot propositionens förslag. Samtidigt torde det vara svårt att nu arbeta fram ett alternativt förslag, få ut informationen och få det tillämpat fr. o. m. den 1 juli 1979. Vi anser oss därför

tvungna att acceptera propositionens förslag men föreslår följande ändringar och kompletteringar.

1. De återbetalningspliktiga studiemedel som kan utgå inom studiehjälpen bör höjas för 18–19-åringar från nuvarande maximalt 5 000 kr. till maximalt 12 000 kr. per läsår.

2. CSN meddelar efter regeringens bemyndigande bestämmelser om återbetalningspliktiga studiemedel enligt 3. kap. studiestödslagen. Enligt vår uppfattning bör den studerande som enligt gällande regler har rätt till något inkomstprövat bidrag alltid ha rätt till maximala återbetalningspliktiga studiemedel. En rimlig gräns där avtrappningen av återbetalningspliktiga studiemedel i nuvarande penningvärde skulle kunna börja är 50 000 kr.

CSN bör få i uppdrag att se över bestämmelserna för de återbetalningspliktiga studiemedlen enligt 3 kap. studiestödslagen. I översynen bör CSN beakta vad som ovan anförts.

3. Det är nödvändigt med en kraftig satsning på studiehjälpen inför kommande budgetår. Detta gäller både höjningar av inkomstgränserna för inkomstprövat och behovsprövat tillägg och bidragens storlek. Framför allt gäller det dock beloppet för inackorderingsbidrag. Det täcker i dag inte alls den faktiska kostnaden.

En satsning på studiehjälpens olika bidrag kommer att ha flera positiva effekter. Det kommer att underlätta den ekonomiska situationen för familjer med 16–17-åringar i gymnasial utbildning. Det kommer dessutom att bidra till att fler studerande 18–19-åringar finner det förmånligt att även fortsättningsvis vara en del av familjeekonomin. Därigenom skulle antalet övergångar till studiemedelssystemet och den därmed följande skuldsättningen minskas.

Riksdagen bör ge regeringen till känna att en kraftig satsning på studiehjälpen bör prioriteras framför andra studiesociala frågor i det kommande budgetarbetet.

4. Ett beslut i enlighet med regeringens förslag torde innebära att studiestödsutredningen mer än hittills får överväga en sänkning av åldersgränsen för studiemedelssystemet till 18 år. Samtidigt bör principen om att alla ungdomar utan omfattande skuldsättning skall kunna genomgå gymnasieutbildning gälla även framöver.

Regeringen bör ge studiestödsutredningen i uppdrag att överväga och kostnadsberäkna ett förslag med en extra bidragsdel i studiemedelssystemet för studerande på gymnasial nivå. Ett sådant system skulle bidra till att hålla skuldsättningen nere för ungdomar som efter några år i arbetslivet vill återuppta gymnasiala studier, antingen de börjar vid 18, 19 eller 20 års ålder.

Mot bakgrund av ovanstående hemställs

att riksdagen beslutar

1. att höja det återbetalningspliktiga beloppet som kan utgå inom

studiehjälpen för 18–19-åringar till maximalt 12 000 kr. per år,

2. att som sin mening ge regeringen till känna att reglerna för återbetalningspliktiga studiemedel enligt 3 kap. studiestödslagen bör ses över i enlighet med vad som anförts i motionen,
3. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om en prioritering av studiehjälpen inför budgetåret 1980/81,
4. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om uppdrag till studiestödsutredningen.

Stockholm den 26 mars 1979

CRISTINA ROGESTAM (c) MARGIT ODELSPARR (c)